

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. spalio 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė apsauga – Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 – 67 ir 68 straipsniai – Šeimos išmokos – Teisė į išmokas, įgyta pensijos mokėjimo pagrindu – Dviejų valstybių narių mokamų pensijų gavėjas – Valstybė (-ės) narė (-ės), kurioje (-iose) šis gavėjas turi teisę gauti šeimos išmokas – Reglamentas (EB) Nr. 987/2009 – 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinyss – Valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias šeimos išmokos skiriamos vienam iš tėvų, kurio namuose vaikas gyvena – Šio iš tėvų nepateiktas prašymas skirti išmokas – Pareiga atsižvelgti į kito iš tėvų pateiktą prašymą – Reikalavimas grąžinti kitam iš tėvų sumokėtas šeimos išmokas – Leistinumass“

Byloje C-199/21

dėl *Bundesfinanzgericht* (Federalinis finansų teismas, Austrija) 2021 m. kovo 19 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2021 m. kovo 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

DN

prieš

Finanzamt Österreich

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė M. L. Arastey Sahún, teisėjai F. Biltgen (pranešėjas) ir J. Passer, generalinis advokatas P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos J. Pavliš, M. Smolek, ir J. Vláčil,
- Europos Komisijos, atstovaujamos B.-R. Killmann ir D. Martin,

susipažinęs su 2022 m. birželio 2 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: vokiečių.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72) 67 straipsnio antro sakinio ir 68 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 987/2009, nustatančio Reglamento Nr. 883/2004 įgyvendinimo tvarką (OL L 284, 2009, p. 1), 60 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant DN ir *Finanzamt Österreich* (Austrijos mokesčių inspekcija), buvusios *Finanzamt Wien* (Vienos mokesčių inspekcija, Austrija) (toliau – mokesčių administratorius), ginčą dėl šeimos išmokų, kurias jis 2013 m. sausio–rugsėjo mėn. gavo Austrijoje ir kurios siejamos su jo dukters, gyvenančios Lenkijoje su jo buvusia sutuoktine, išlaikymu finansiškai, susigražinimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 883/2004

- 3 Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnyje nurodyta:

„Šiame reglamente:

<...>

- i) „šeimos narys“ – tai

<...>

- 3) jeigu valstybės narės teisės aktuose, taikomuose remiantis 1 ir 2 papunkčiais, asmuo laikomas šeimos arba namų ūkio nariu tik tuo atveju, jei jis gyvena tame pačiame namų ūkyje kaip ir apdraustasis asmuo arba pensininkas, ši sąlyga laikoma patenkinta, jeigu atitinkamas asmuo yra daugiausiai išlaikomas apdraustojo asmens arba pensininko;

<...>

- q) „kompetentinga įstaiga“ –

- i) įstaiga, kurioje atitinkamas asmuo yra apdraustas prašymo gauti išmoką pateikimo metu;

arba

- ii) įstaiga, kurioje atitinkamas asmuo turi ar turėtų teisę į išmokas, jeigu jis ar jo šeimos nariai gyventų valstybės narės teritorijoje, kurioje yra ši įstaiga;

arba

- iii) įstaiga, kurią paskiria atitinkamos valstybės narės kompetentinga valdžios institucija,

arba

- iv) kai sistema susijusi su darbdavio atsakomybe už 3 straipsnio 1 dalyje nurodytas išmokas, darbdavys arba atitinkamas draudikas, arba jiems nevykdant šių įsipareigojimų, valdžios įstaiga arba institucija, paskirta atitinkamos valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos;

<...>

- s) „kompetentinga valstybė narė“ – valstybė narė, kurios teritorijoje yra įsikūrusi kompetentinga įstaiga;

<...>

- z) „išmoka šeimai [šėimos išmoka]“ – visos išmokos natūra arba pinigais, skirtos padengti šėimos išlaidoms, neįskaitant I priede nurodytų išankstinių išlaikymo ir specialių vaiko gimimo bei įvaikinimo išmokų.“

- 4 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Šis reglamentas taikomas valstybės narės piliečiams, asmenims be pilietybės ir pabėgėliams, gyvenantiems vienoje iš valstybių narių, kuriems yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, bei jų šėimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.“

- 5 Pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies j punktą jis taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šėimos išmokas.

- 6 To paties reglamento III antraštinės dalies 8 skyriaus, skirto šėimos išmokoms, 67 straipsnyje „Šėimos nariai, gyvenantys kitoje valstybėje narėje“ nustatyta:

„Asmuo turi teisę gauti išmokas šėimai pagal kompetentingos valstybės narės teisės aktus, taip pat ir už savo šėimos narius, gyvenančius kitoje valstybėje narėje, tartum jie gyventų pirmojoje valstybėje narėje. Tačiau pensininkas turi teisę gauti išmokas šėimai [šėimos išmokas] pagal valstybės narės, atsakingos už jo pensijos mokėjimą, teisės aktus.“

- 7 Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio „Pirmenybinės taisyklės, kai išmokos sutampa“, kuris taip pat yra šiame 8 skyriuje, 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Jeigu išmokos tuo pačiu laikotarpiu ir tiems patiems šėimos nariams priklauso pagal daugiau kaip vienos valstybės narės teisės aktus, taikomos šios pirmenybinės taisyklės:

- a) jeigu daugiau nei viena valstybė narė išmokas privalo mokėti skirtingu pagrindu, išmokos skiriamos tokia prioritetine tvarka: pirma – teisės į išmokas, įgytos darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo pagrindu, antra – teisės į išmokas, įgytos pensijos mokėjimo pagrindu, ir[,] trečia – teisės, įgytos gyvenamosios vietos pagrindu;

- b) jeigu daugiau nei viena valstybė narė išmokas privalo mokėti tuo pačiu pagrindu, prioritetine tvarka nustatoma remiantis šiais papildomais kriterijais:

<...>

- ii) jeigu teisės į išmokas įgytos pensijos mokėjimo pagrindu: vaikų gyvenamoji vieta, su sąlyga, kad pensija mokama pagal tos valstybės teisės aktus, ir papildomai, tam tikrais atvejais – ilgiausias draudimo arba gyvenimo laikotarpis, įgytas pagal vienas kitam prieštaraujančius teisės aktus;

<...>

2. Jeigu teisės į išmokas sutampa, išmokos šeimai [šėimos išmokos] mokamos pagal tuos teisės aktus, kurie buvo pripažinti prioritetiniais pagal 1 dalies nuostatas. Pagal kitą, pirmajam prieštaraujantį, teisės aktą arba aktus priklausančių išmokų šeimai [šėimos išmokų] mokėjimas sustabdomas mokant tik pirmajame teisės akte numatyto dydžio išmoką, o už ją viršijančią sumą prireikus mokamas diferencinis priedas. Tačiau už vaikus, kurie, kai teisės į atitinkamą išmoką yra įgytos tik gyvenamosios vietos pagrindu, gyvena kitoje valstybėje narėje, toks diferencinis priedas neturi būti mokamas.“

Reglamentas Nr. 987/2009

- 8 Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Prašymas skirti išmokas šeimai [šėimos išmokas] pateikiamas kompetentingai įstaigai. Taikant [Reglamento Nr. 883/2004] 67 ir 68 straipsnius, ypač sprendžiant asmens teisės prašyti tokios išmokos klausimą, turi būti atsižvelgiama į visos šėimos padėtį taip, lyg visiems susijusiems asmenimis būtų taikomi atitinkamos valstybės narės teisės aktai ir lyg jie gyventų toje valstybėje narėje. Kai asmuo, turintis teisę prašyti išmokos, nepasinaudoja savo teise, valstybės narės, kurios teisės aktai taikomi, kompetentinga įstaiga atsižvelgia į kito iš tėvų ar asmens, kuris juo laikomas, arba vaiką ar vaikus globojančio asmens ar įstaigos prašymą skirti išmokas šeimai [šėimos išmokas].“

- 9 Šio reglamento 60 straipsnio 2–5 dalyse, be kita ko, numatyti įvairių valstybių narių kompetentingų įstaigų bendradarbiavimo taikant Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnį mechanizmai.

Austrijos teisė

- 10 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1967 m. spalio 24 d. *Bundesgesetz betreffend den Familienlastenausgleich durch Beihilfen* (Įstatymas dėl šėimos išlaidų kompensavimo skiriant išmokas, *BGBI.*, 376/1967, toliau – FLAG) 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Asmenys, kurių nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra federalinėje teritorijoje, turi teisę gauti šėimos išmokas:

<...>

- b) už pilnamečius vaikus iki 24 metų, kurie mokosi profesinio mokymo įstaigoje <...>

<...>

2. Teisę gauti šėimos išmokas už 1 dalyje nurodytą vaiką turi asmuo, kurio namų ūkiui vaikas priklauso. Asmuo, kurio namų ūkiui vaikas nepriklauso, tačiau iš kurio lėšų jis daugiausia

išlaikomas, turi teisę į šeimos išmoką, jeigu teisės ją gauti pagal šios dalies pirmą sakinį neturi joks kitas asmuo.

3. Šiame skirsnyje „asmens vaikai“:

a) jo palikuonys,

<...>

5. Vaikas priklauso asmens namų ūkiui, jei tvarkant bendrą namų ūkį jis su šiuo asmeniu gyvena tame pačiame būste. Priklausymas namų ūkiui nelaikomas išnykusiu:

a) jei vaikas tik laikinai negyvena bendrame būste.

<...>“

11 FLAG 26 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Asmuo, nepagrįstai gavęs šeimos išmokas, turi gražinti atitinkamą sumą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

12 Lenkų kilmės asmuo DN nuo 2001 m. yra Austrijos pilietis ir gyvena tik Austrijoje.

13 Jis buvo susituokęs su Lenkijos piliete, jų santuoka nutraukta 2011 m. Ji kartu su 1991 m. gimusia jų dukra, taip pat Lenkijos piliete, gyvena Lenkijoje.

14 Nuo 2011 m. lapkričio mėn. DN gauna Lenkijos ir Austrijos kompetentingų įstaigų mokamą išankstinę senatvės pensiją, apskaičiuotą pagal draudimo laikotarpius, įgytus Lenkijoje, paskui – Austrijoje.

15 Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl reikalavimo gražinti šeimos išmokas, gautas kaip kompensacinės išmokos ir mokesčių kreditas už vaiką (toliau – nagrinėjamos šeimos išmokos), kurias mokesčių administratorius suteikė DN 2013 m. sausio–rugpjūčio mėn., atsižvelgdamas į tai, kad jis finansiškai išlaiko savo ir buvusios sutuoktinės dukterį, studijuojančią Lenkijoje; šias išmokas DN pervedė dukrai.

16 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad buvusi DN sutuoktinė Austrijoje niekada nepateikė prašymo skirti nagrinėjamas šeimos išmokas ir jos visada buvo mokamos DN, o jo buvusios sutuoktinės atsisakymo nereikalauta.

17 Be to, per šį laikotarpį nei DN, nei jo buvusi sutuoktinė Lenkijoje negavo šeimos išmokų, nes DN Austrijoje gaunamos pensijos suma viršijo maksimalią pajamų sumą, suteikiančią teisę gauti tokias išmokas.

18 2014 m. lapkričio 12 d. sprendimu mokesčių administratorius nurodė gražinti nagrinėjamas šeimos išmokas, motyvuodamas tuo, kad, atsižvelgiant į tai, jog DN gauna pensiją Lenkijoje, Austrijos Respublika nebuvo kompetentinga skirti šias išmokas. Be to, mokesčių administratorius

nusprendė, kad pareiga mokėti kompensacinį priedą pagal Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio 2 dalį netaikoma subsidiariąją kompetenciją turinčiai valstybei narei, kai gaunama pensija.

- 19 Dėl šio sprendimo DN pateikė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, t. y. *Bundesfinanzgericht* (Federalinis finansų teismas, Austrija); jame tvirtino, kad buvo įvykdytos sąlygos, būtinos tam, kad Austrijos Respublika mokėtų kompensacinį priedą pagal minėto 68 straipsnio 2 dalį, siejamą su atitinkamomis FLAG nuostatomis.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad išsiskiria dvi priešingos jo jurisprudencijos kryptys; jis mano, kad, atsižvelgiant į aplinkybę, jog DN pagal darbo sutartį dirbo Austrijoje naudodamasis laisvu darbuotojų judėjimu ir joje gauna šios veiklos pagrindu mokamą pensiją, tik ši valstybė narė yra „atsakinga už jo pensijos mokėjimą“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnio antrą sakinį. Taigi, šio teismo teigimu, DN turi teisę į nagrinėjamas šeimos išmokas ir kyla vienintelis klausimas, ar Austrijos Respublika turi mokėti jam šias išmokas prioritetine, ar subsidiariąja tvarka. Šios valstybės narės kompetencija skirti minėtas išmokas viena ar kita tvarka taip pat grindžiama šio reglamento 68 straipsnio 2 dalimi, kurios tikslas – ne tik užkirsti kelią neteisėtai teisių sutapčiai, bet ir užtikrinti maksimalų šeimos išmokų dydį taikant diferencinio priedo mechanizmą.
- 21 Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, pagal Lenkijos teisės aktus teisė gauti šeimos išmokas Lenkijoje siejama tik su rezidentu statusu šioje valstybėje narėje, o Austrijoje, vadovaujantis Sąjungos teise, ji grindžiama pensijos gavimu. Šiomis aplinkybėmis minėtas teismas mano, kad pagal Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio 1 dalies a punktą Austrijos Respublika yra valstybė narė, turinti prioritetinę kompetenciją, todėl turi mokėti visas nagrinėjamas šeimos išmokas.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad laikydamasis pozicijos, pagal kurią, kadangi pensiją DN turi mokėti tiek Austrijos Respublika, tiek Lenkijos Respublika, taikomas tik Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktis, mokesčių administratorius neatsižvelgia į šio reglamento 67 straipsnį, todėl Lenkijos Respublika yra valstybė narė, turinti prioritetinę kompetenciją kaip DN ir jo buvusios sutuoktinės bendros dukters gyvenamosios vietos valstybė narė. Netgi šiuo atveju, kai dėl to, kad viršyta maksimali pajamų suma, suteikianti teisę gauti šeimos išmokas Lenkijoje, jos nebuvo mokamos, Austrijos Respublika turėjo mokėti kompensacinį priedą pagal minėto reglamento 68 straipsnio 2 dalį, lygū sumai, atitinkančiai tą, kurią ji būtų turėjusi mokėti kaip prioritetinę kompetenciją turinti valstybė narė.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad mokesčių administratorius papildomai motyvavo savo sprendimą susigrąžinti nagrinėjamas šeimos išmokas, atsižvelgdamas į tai, kad pagal FLAG 2 straipsnio 2 dalį teisę į nagrinėjamas šeimos išmokas turi buvusi DN sutuoktinė, su jų vaiku gyvenanti Lenkijoje, todėl reikia susigrąžinti DN gautas išmokas, nors šiuo metu jo buvusi sutuoktinė nebegali pateikti prašymo mokėti jai šias išmokas, nes pasibaigė tam skirtas terminas. Šiam teismui kyla klausimas, ar Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinytis, kuriame numatyta, kad, kai asmuo, turintis teisę prašyti šeimos išmokų, šia teise nepasinaudoja, valstybės narės, kurios teisės aktai taikomi, kompetentinga įstaiga turi atsižvelgti į kito iš tėvų prašymą skirti šias išmokas, yra šio kito iš tėvų teisės gauti šias išmokas pagrindas ir ar šiuo aspektu svarbu tai, kad jis daugiausia išlaiko vaiką, kaip yra nagrinėjamu atveju.

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nori išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnyje numatyti valstybių narių, kurių teisės aktai skiriant šeimos išmokas taikomi prioriteto tvarka ir papildomai, bendradarbiavimo mechanizmai taip pat taikomi ir susigrąžinant šias išmokas.

25. Šiomis aplinkybėmis *Bundesfinanzgericht* (Federalinis finansų teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar formuluotė „valstybės narės, atsakingos už pensijos mokėjimą“, įtvirtinta [Reglamento Nr. 883/2004] 67 straipsnio antrame sakinyje, turi būti aiškinama taip, kad čia turima omenyje ta valstybė narė, kuri anksčiau, kaip darbo vietos valstybė, buvo atsakinga už šeimos išmokas, o dabar privalo mokėti senatvės pensiją, teisė į kurią grindžiama pasinaudojimu darbuotojų judėjimo laisve jos teritorijoje?

2. Ar formuluotė „teisės į išmokas įgytos pensijos mokėjimo pagrindu“, įtvirtinta Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktyje, turi būti aiškinama taip, kad teisė gauti šeimos išmokas laikoma įgyta gaunamos pensijos pagrindu, jei, pirma, pagal Sąjungos teisės arba nacionalinės teisės aktų nuostatas teisei į šeimos išmokas taikoma sąlyga yra pensijos gavimas, antra, pensijos gavimo sąlyga įvykdyta faktiškai, todėl „tiesiog gaunama pensija“ nepatenka į Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunkčio taikymo sritį ir atitinkama valstybė narė Sąjungos teisės požiūriu nėra laikytina „pensiją mokančia valstybe“?

3. Jei sąvokai „pensiją mokanti valstybė“ išsiaiškinti pakanka tiesiog gaunamos pensijos:

Ar senatvės pensijos gavimo atveju, jei teisei į šią pensiją buvo taikomi reglamentai dėl darbuotojų migrantų, o anksčiau tokia teisė įgyta dirbant valstybėje narėje laikotarpiu, kai arba vien gyvenamosios vietos valstybė narė, arba abi valstybės dar nebuvo Europos Sąjungos arba Europos ekonominės erdvės valstybės narės, formuluotė „už ją viršijančią sumą prireikūs mokamas diferencinis priedas“, įtvirtinta Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnio 2 dalies antro sakinio antroje dalyje, atsižvelgiant į 1980 m. birželio 12 d. [Sprendimą *Laterza* (733/79, EU:C:1980:156)], turi būti aiškinama taip, kad šeimos išmokos pagal Sąjungos teisę kuo didesnės apimties garantuojamos ir gaunant pensiją?

4. Ar Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečią sakinį reikia aiškinti taip, kad su šia nuostata yra nesuderinama [FLAG] 2 straipsnio 5 dalis, pagal kurią teisė į šeimos išmoką ir mokesčio kreditą už vaiką santuokos nutraukimo atveju suteikiama namų ūkį tvarkančiam, bet prašymo nei gyvenamosios vietos valstybėje, nei pensiją mokančioje valstybėje nepateikusiam vienam iš tėvų tol, kol pilnametis ir studijuojantis vaikas priklauso jo namų ūkiui, todėl kitas iš tėvų, kuris Austrijoje gyvena kaip pensiją gaunantis asmuo ir faktiškai vienintelis finansiškai išlaiko vaiką, teisę į šeimos išmoką ir mokesčio kreditą už vaiką valstybės narės, kurios teisės aktai turi būti taikomi pirmumo tvarka, įstaigoje gali pareikšti tiesiogiai remdamasis Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečiu sakiniu?

5. Ar [Reglamento Nr. 987/2009] 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinyss taip pat turi būti aiškinamas taip, jog tam, kad būtų pripažintas Sąjungos darbuotojo, kaip valstybės narės procedūros dėl šeimos išmokų šalies, statusas, taip pat būtina, kad darbuotojas būtų [atitinkamą šeimos arba namų ūko nari] daugiausia išlaikantis asmuo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio i punkto 3 papunktį?

6. Ar nuostatos dėl dialogo procedūros pagal [Reglamento Nr. 987/2009] 60 straipsnį turi būti aiškinamos taip, kad tokią procedūrą dalyvaujančių valstybių narių įstaigos turi taikyti ne tik šeimos išmokų skyrimo, bet ir šeimos išmokų susigrąžinimo atveju?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo–trečiojo klausimų

- 26 Pirmuoju–trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kaip turi būti aiškinami Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnio antras sakinyss ir 68 straipsnio 1 ir 2 dalys, tuo atveju, kai asmuo gauna pensiją dviejose valstybėse narėse, siekiant nustatyti, pagal kurios iš šių valstybių narių teisės aktus šis asmuo turi teisę (jei taikoma – pirmumo tvarka) gauti šeimos išmokas.
- 27 Visų pirma konstatuotina, kad toks asmuo, kaip DN, patenka į Reglamento Nr. 883/2004, kuris, remiantis jo 2 straipsnio 1 dalimi, taikomas valstybės narės piliečiams, gyvenantiems vienoje iš valstybių narių, kuriems yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, bei jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims, taikymo sritį *ratione personae*.
- 28 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nagrinėjamos šeimos išmokos yra „išmokos šeimai [šeimos išmokos]“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą.
- 29 Šio reglamento 67 straipsnyje, kaip matyti iš jo pavadinimo, reglamentuojamas šeimos išmokų mokėjimas, be kita ko, tuo atveju, kai „šeimos nariai [gyvena] kitoje valstybėje narėje“. Šio straipsnio antrame sakinyje šiuo aspektu nustatyta speciali taisyklė, pagal kurią tokiu atveju „pensininkas turi teisę gauti išmokas šeimai [šeimos išmokas] pagal valstybės narės, atsakingos už jo pensijos mokėjimą, teisės aktus“ (šiuo klausimu žr. 2014 m. vasario 27 d. Sprendimo *Würker*, C-32/13, EU:C:2014:107, 49 punktą.).
- 30 Kiek tai susiję su valstybe nare, atsakinga už pensijos mokėjimą, kaip tai suprantama pagal šį sakinį, iš Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio s punkto matyti, kad šiame reglamente sąvoka „kompetentinga valstybė narė“ reiškia valstybę narę, kurios teritorijoje yra įsikūrusi kompetentinga įstaiga, o ši įstaiga 1 straipsnio q punkte, be kita ko, apibrėžta kaip įstaiga, kurioje atitinkamas asmuo yra apdraustas prašymo gauti išmoką pateikimo momentu, arba įstaiga, kurioje atitinkamas asmuo turi ar turėtų teisę į išmokas, jeigu jis, jo šeimos narys ar nariai gyventų valstybėje narėje, kurioje yra ši įstaiga.
- 31 Vadinasi, taikant Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnio antrą sakinį minėta sąvoka „kompetentinga valstybė narė“ negali reikšti tik valstybės narės, turinčios mokėti suinteresuotajam asmeniui pensiją dėl to, kad jis pasinaudojo teise į laisvą darbuotojų judėjimą šios valstybės narės teritorijoje.
- 32 Pagrindinėje byloje DN gauna pensiją tiek iš Lenkijos Respublikos, tiek iš Austrijos Respublikos dėl šiose valstybėse narėse įgytų draudimo laikotarpių. Taigi abi šios valstybės laikytinos „atsakingomis už jo pensijos mokėjimą“, kaip tai suprantama pagal pirmesniame punkte nurodytą nuostatą, todėl jis turi teisę gauti šeimos išmokas pagal šių dviejų valstybių narių teisės aktus.

- 33 Vis dėlto, kai pagal skirtingus teisės aktus mokėtinos kelios išmokos, taikomos Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnyje numatytos taisyklės, draudžiančios išmokų sutaptį (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *Moser*, C-32/18, EU:C:2019:752, 40 punktą).
- 34 Primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją siekiant pripažinti, jog toks sutapimas egzistuoja konkrečioje byloje, nepakanka, kad išmokos būtų mokamos vienoje valstybėje ir tuo pat metu tik galėtų būti mokamos kitoje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 35 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog tam, kad šeimos išmokos būtų pripažintos mokamomis pagal valstybės narės teisės aktus, šios valstybės įstatymais turi būti pripažinta atitinkamo šeimos nario teisė gauti išmokas. Taigi tam, kad galėtų pasinaudoti šia teise, suinteresuotasis asmuo turi atitikti visas tiek formalias, tiek materialines tos valstybės nacionalinės teisės aktuose numatytas sąlygas (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Schwemmer*, C-16/09, EU:C:2010:605, 53 punktą).
- 36 Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nei DN, nei jo buvusi sutuoktinė Lenkijoje negalėjo gauti šeimos išmokų, grindžiamų šioje valstybėje narėje gyvenančios savo dukters išlaikymu, nes DN Austrijoje gaunamos pensijos suma viršijo maksimalią pajamų sumą, suteikiančią teisę į tokias išmokas pagal Lenkijos teisės aktus.
- 37 Darytina išvada, kad nei DN, nei jo buvusi sutuoktinė negali prašyti šeimos išmokų Lenkijoje, todėl Reglamento Nr. 883/2004 68 straipsnyje numatytos pirmumo taisyklės netaikomos esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje.
- 38 Taigi į pirmąjį–trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnio antras sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad, kai asmuo gauna pensiją dviejose valstybėse narėse, šis asmuo turi teisę gauti šeimos išmokas pagal šių dviejų valstybių narių teisės aktus. Jeigu vienoje iš šių valstybių narių pagal nacionalinės teisės aktus tokios išmokos negali būti mokamos, šio reglamento 68 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytos pirmumo taisyklės netaikomos.

Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų

- 39 Iš ketvirtojo ir penktojo klausimų, kuriuos reikia nagrinėti kartu, formuluotės matyti, kad jais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias teisė į šeimos išmokas suteikiama tik vienam iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas, todėl net ir tuo atveju, kai šis vienas iš tėvų nepateikia prašymo skirti tokias išmokas, kitas iš tėvų, kuris faktiškai vienas išlaiko vaiką, neturi teisės gauti šių išmokų.
- 40 Šiuo aspektu primintina, kad, nors reglamentuose Nr. 883/2004 ir Nr. 987/2009 įtvirtintos taisyklės, leidžiančios nustatyti asmenis, turinčius teisę į šeimos išmokas, teisę į šias išmokas turintys asmenys, kaip aiškiai matyti iš Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnio, nustatomi pagal nacionalinę teisę (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 43 ir 44 punktus).

- 41 Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečiame sakinyje numatyta, kad, kai asmuo, turintis teisę prašyti šeimos išmokų, nepasinaudoja savo teise, valstybės narės kompetentinga įstaiga turi atsižvelgti į šioje nuostatoje nurodytų asmenų ar įstaigų, tarp kurių yra „kitas iš tėvų“, prašymus skirti tokias išmokas.
- 42 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę pažymėti, kad, kaip matyti iš šios nuostatos formuluotės ir struktūros, reikia atskirti prašymo skirti šeimos išmokas pateikimą ir teisę gauti tokias išmokas. Nors, kaip matyti ir iš šios formuluotės, pakanka, kad vienas iš asmenų, turinčių teisę prašyti šeimos išmokų, pateiktą prašymą skirti tokias išmokas, kad valstybės narės kompetentinga įstaiga turėtų atsižvelgti į šį prašymą, pagal Sąjungos teisę nedraudžiama tokiai įstaigai taikant nacionalinę teisę daryti išvados, kad teisę gauti šeimos išmokas už vaiką turi kitas asmuo, o ne tas, kuris pateikė prašymą jas skirti (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 46–48 punktus).
- 43 Vadinas, pagal Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečią sakinį nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias teisė į šeimos išmokas suteikiama tik vienam iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas, todėl net ir tuo atveju, kai šis vienas iš tėvų nepateikia prašymo skirti tokias išmokas, kitas iš tėvų, kuris faktiškai vienas išlaiko vaiką, neturi teisės jų gauti (pagal analogiją žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 50 punktą).
- 44 Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad pagrindinėje byloje buvusi DN sutuoktinė, su kuria gyvena jų dukra, niekada nepateikė prašymo skirti šeimos išmokų ir Austrijos mokesčių kreditų, o mokesčių administratorius skyrė nagrinėjamas šeimos išmokas DN ir nereikalavo jo buvusios sutuoktinės pareiškimo dėl atsisakymo. Vis dėlto pagrindinėje byloje mokesčių administratorius siekia susigrąžinti nagrinėjamas šeimos išmokas pagal FLAG 26 straipsnio 1 dalį, papildomai remdamasis šio sprendimo 39 punkte nurodytomis nacionalinės teisės normomis.
- 45 Taigi nagrinėjamu atveju mokesčių administratorius atsižvelgė į DN prašymą skirti šeimos išmokas pagal Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečią sakinį, t. y. iš pradžių nusprendė šį prašymą patenkinti, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 46 Iš to matyti, kad siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje reikia, be kita ko, išnagrinėti, ar tokiomis aplinkybėmis vėliau pateiktas mokesčių administratoriaus reikalavimas grąžinti nagrinėjamas šeimos išmokas prieštarauja šiai nuostatai.
- 47 Primintina, kad nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus, siekiant pateikti šiam teismui išsamų išaiškinimą, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar jis apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos ir, be kita ko, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti Sąjungos teisės klausimus, aiškintinus atsižvelgiant į bylos dalyką (šiuo klausimu žr. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 131 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 48 Šiomis aplinkybėmis ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia suprasti taip, kad jais iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinytis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis nacionalinės teisės normas, pagal kurias leidžiama susigrąžinti šeimos išmokas, kurios, vienam iš tėvų, kuris pagal šias teisės normas turi teisę gauti tokias išmokas, nepateikus prašymo, buvo skirtos kitam iš tėvų, į kurio prašymą kompetentinga įstaiga atsižvelgė pagal šią nuostatą ir kuris faktiškai vienas finansiškai išlaiko vaiką.
- 49 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečio sakinio formuluotės, jeigu vienas iš tėvų, turintis teisę į šeimos išmokas pagal nacionalinės teisės aktus, nepateikia prašymo jas skirti, atitinkamos valstybės narės kompetentinga įstaiga privalo atsižvelgti į kito šioje nuostatoje nurodyto asmens pateiktą prašymą skirti tokias išmokas; ši įstaiga turi teisę atmesti tokį prašymą, motyvuodama tuo, kad pagal minėtus teisės aktus šis asmuo neturi teisės gauti šių išmokų.
- 50 Pagrindinėje byloje mokesčių administratorius nepasinaudojo šia teise, nes patenkino DN prašymą skirti šeimos išmokas. Šiomis aplinkybėmis mokesčių administratoriaus sprendimas patenkinti minėtą prašymą atitinka Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečią sakinį.
- 51 Konstatuotina, kad šis sprendimas pagrindinės bylos aplinkybėmis taip pat atitinka šio reglamento 60 straipsnio 1 dalies tikslą, kuris, atsižvelgiant į joje pateikiamą nuorodą į Reglamento Nr. 883/2004 67 ir 68 straipsnius, atitinka šių straipsnių tikslą (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *Moser*, C-32/18, EU:C:2019:752, 34 punktą).
- 52 Reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnį asmuo turi teisę prašyti šeimos išmokų ir už savo šeimos narius, kurie gyvena kitoje, ne šias išmokas mokėti kompetentingoje valstybėje narėje, tartum jie gyventų šioje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 35 punktą). Kaip savo išvados 34 punkte nurodė generalinis advokatas, pagal tą straipsnį reikalaujama taikyti globalų požiūrį, pagal kurį nustatydamas teisę į šeimos išmokas kompetentinga įstaiga turi nagrinėti visos šeimos padėtį, nes šios išmokos dėl paties jų pobūdžio negali būti laikomos mokėtinomis asmeniui neatsižvelgiant į jo šeimines situaciją (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Caisse pour l'avenir des enfants (Pasienio darbuotojo sutuoktinio vaikas)*, C-802/18, EU:C:2020:269, 57 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 53 Pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio z punktą sąvoka „išmoka šeimai [šeimos išmoka]“ apima visas išmokas natūra arba pinigais, skirtas šeimos išlaidoms padengti, neįskaitant šio reglamento I priede nurodytų išankstinių išlaikymo ir specialių vaiko gimimo bei įvaikinimo išmokų. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad žodžių junginys „šeimos išlaidoms padengti“ turi būti aiškinamas taip, kad jis pirmiausia susijęs su viešąja parama šeimos biudžetui, siekiant sumažinti vaikų priežiūros išlaidas (2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *INPS (Vaiko gimimo ir motinystės išmokos vieno leidimo turėtojams)*, C-350/20, EU:C:2021:659, 57 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 54 Atsižvelgiant į šį tikslą, konstatuotina, kaip savo išvados 38 punkte padarė ir generalinis advokatas, kad Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečiame sakinyje numatant, jog tuo atveju, kai vienas iš tėvų, turintis teisę į šeimos išmokas pagal nacionalinės teisės normas, nepateikia prašymo skirti tokias išmokas, reikia atsižvelgti į „kito iš tėvų“ pateiktą prašymą, siekiama užtikrinti, kad bet kuriuo atveju tos išmokos pagal savo tikslą prisidėtų prie šeimos biudžeto ir padengtų faktiškai vaiką išlaikancio asmens patirtas išlaidas.

- 55 Darytina išvada, kad, kaip savo išvados 39–41 punktuose iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, kai skyrus šeimos išmokas „kitam iš tėvų“, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą, šių išmokų tikslas pasiekiamas, reikalavimas jas gražinti prieštarauja šiam tikslui.
- 56 Kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nors DN pagrindinėje byloje nėra vienas iš tėvų, turintis teisę gauti nagrinėjamas šeimos išmokas pagal Austrijos teisės aktus, jis daugiausia išlaiko savo dukrą ir pervedė jai šeimos išmokas, kurias gavo šioje byloje nagrinėjamu laikotarpiu.
- 57 Vadinas, tokiomis aplinkybėmis nagrinėjamos šeimos išmokos iš tiesų pasiekė savo tikslą, todėl jų susigrąžinimas prieštarautų Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečio sakinio tikslui.
- 58 Taigi į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 987/2009 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias leidžiama susigrąžinti šeimos išmokas, kurios, vienam iš tėvų, pagal šias teisės normas turinčiam teisę gauti tokias išmokas, nepateikus prašymo, buvo skirtos kitam iš tėvų, į kurio prašymą kompetentinga įstaiga atsižvelgė pagal šią nuostatą ir kuris faktiškai vienas finansiškai išlaiko vaiką.

Dėl šeštojo klausimo

- 59 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį–penktąjį klausimus, į šeštąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo 67 straipsnio antras sakinytis**

turi būti aiškinamas taip:

kai asmuo gauna pensiją dviejose valstybėse narėse, šis asmuo turi teisę gauti šeimos išmokas pagal šių dviejų valstybių narių teisės aktus. Jeigu vienoje iš šių valstybių narių pagal nacionalinės teisės aktus tokios išmokos negali būti mokamos, šio reglamento 68 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytos pirmumo taisyklės netaikomos.

- 2. 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 987/2009, nustatančio Reglamento Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, 60 straipsnio 1 dalies trečias sakinytis**

turi būti aiškinamas taip:

pagal jį draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias leidžiama susigrąžinti šeimos išmokas, kurios, vienam iš tėvų, pagal šias teisės normas turinčiam teisei gauti tokias išmokas, nepateikus prašymo, buvo skirtos kitam iš tėvų, į kurio prašymą kompetentinga įstaiga atsižvelgė pagal šią nuostatą ir kuris faktiškai vienas finansiškai išlaiko vaiką.

Parašai.